

№ 17.

Warszawa, d. 25 kwietnia 1925 r.

№ 17.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Krak.-Przedmieście 5 m. 4, tel. 114-26. Adres telegr.: „Metalowcy—Warszawa“.

Pienumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 4 kwartalnie. Nr. pojedynczy gr. 40. Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

**SZWEDZKIE
ŁOŻYSKA
KULKOWE**

SKF

**Warszawa
Kopernika 13
Telefon 12-14**

339

Tow. Akc. J. JOHN w Łodzi

WYRABIA JAKO SPECJALNOŚĆ:

Transmisje i części transmisyjne; **Koła zębate**; **Naprężacze pasów** i t. p. Konstrukcja lekka i solidna; wykonanie wzorowe; minimalne zużycie siły i smarów. Dostawa normalnych części z zapasu.

Tokarki szybkotnące, konstrukcji nowoczesnej wykonane najdokładniej, o wysokości kłów 150 230 i 300 mm i długości toku do 3 metrów. Łby rewolwerowe, lunety, uchwyty samocentrujące. **Imadła** równoległe o szerokości szczęk 100 mm.

Wiertarki słupowe 32 i 40 mm.

Kalandry wszelkiego rodzaju dla przemysłu włókienniczego i papierniczego jak: rolkowe, frykcyjne, wodne, matowe, **finiszowe** prasy nieckowe (Muldenpressen). Wykonanie pierwszorzędne, w niczem nieustępujące najdroższym zagranicznym kalandrom. Około 200 kalandrów w ruchu. **Reparacja walców**, obtaczanie, szlifowanie i objanie bawełną, jutą lub papierem.

Śruby z nakrętkami wszelkiego rodzaju.

Kotły żeliwne oryg. Strebel'a do ogrzewań centralnych.

Ruszty ekonomiczne podług własnego systemu i **odlewy** według nadesłanych modeli lub rysunków.

Własne biura sprzedaży:

WARSZAWA	LWÓW	KRAKÓW	POZNAŃ	KATOWICE	LUBLIN	GDAŃSK
Jerozolimska 51	Zybkiewicza 39	Basztowa 24	Cieszkowskiego 8.	Batorego 4	Krak.-Przedm. 58	Schusseldamm 62

5

RADA SPÓŁKI AKCYJNEJ „ZJEDNOCZENI POLSCY PRZEMYSŁOWCY METALOWI SPÓŁKA AKCYJNA“

zawiadamia wszystkich akcjonariuszów Spółki o Zgromadzeniu Walnem, które odbędzie się dnia 19 maja 1925 r. o g. 7 wiecz. w lokalu Spółki przy ul. Traugutta 4, z następującym porządkiem dziennym:

1. Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego.
2. Sprawozdanie Rady i Zarządu.
3. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
4. Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu za r. 1924 oraz określenie wysokości wynagrodzenia dla Rady i Komisji Rewizyjnej.
5. Wybór członków Rady na miejsce ustępujących w myśl par. 39 Statutu.
6. Wybór Komisji Rewizyjnej.
7. Wnioski członków.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w tem Zgromadzeniu Walnem, winni w myśl par. 26 Statutu, jeżeli posiadają akcje na

okaziciela. Złożyć je najmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w Zarządzie Spółki. Zamiast akcji mogą być złożone świadectwa depozytowe lub zastawowe polskich instytucji kredytowych, rządowych lub prywatnych przez Rząd zatwierdzonych, lub zagranicznych, przez Rząd aprobowanych. Akcjonariusze, posiadający akcje imienne, zapisane w księgach Zarządu, mają prawo uczestniczenia bez żadnych formalności.

Składanie akcji uskutecznić można codziennie do dnia 12 maja r. b. włącznie w godzinach biurowych, w lokalu Spółki przy ul. Traugutta 4, gdzie jednocześnie wydawane będą legitymacje, uprawniające do wstępu na Zgromadzenie Walne.

Akcjonariusze, zamieszkujący w Małopolsce, mogą uskutecznić powyższą czynność w przepisanym terminie w Oddziale Krakowskim Spółki przy ul. Główny Rynek 45 linja A — B w godzinach biurowych.

**Rada Spółki Akcyjnej
„Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi
Spółka Akcyjna“.**

THE INTERNATIONAL SHIPBUILDING AND ENGINEERING CO. LTD. STOCZNIA GDAŃSKA GDAŃSK

dostarcza:

URZĄDZENIA I APARATY DLA CUKROWNI I RAFINERJI

oraz wykonuje wszystkie w zakres cukrownictwa wchodzące

PRZEBUDÓWKI, POWIĘKSZENIA I NAPRAWY.

ZJAZD INŻYNIERÓW MECHANIKÓW POLSKICH.

W dniach 18—20 kwietnia r. b. odbył się w gmachu Stowarzyszenia Techników Polskich w Warszawie drugi zjazd inżynierów mechaników polskich z bardzo obfitym programem. Zagajając zjazd, jego główny organizator inż. Czesław Mikulski, naczelny redaktor „Przeglądu Technicznego“, zaznaczył wielkie zainteresowanie się Zjazdem kół technicznych polskich, które wyraziło się między innymi w tym, że gdy na I zjazd zgłoszono zaledwie 6 referatów, to na obecny II zjazd przygotowano referatów około 40.

Pierwszy odczyt na inauguracyjnym posiedzeniu plenarnym wygłosił p. inż. Józef Kiedroń, minister przemysłu i handlu, na temat „Stan obecny przemysłu polskiego i środki poprawy“. Nakreśliwszy obraz niszczenia, któremu uległ przemysł polski skutkiem wojny, p. minister wypowiedział opinię, iż najważniejszym środkiem poprawy jest — wytężona praca całego społeczeństwa. „Powinniśmy pracować podwójnie w porównaniu z innymi bogatszymi od nas narodami“, taki był wniosek p. ministra.

Sluchając z uwagą pięknie wypowiedzianej prelekcji p. Kiedronia, nie mogliśmy się oprzeć myśli, że wniosek jego stoi w jaskrawej sprzeczności z tolerowanym przez niego, jako członka rządu, stanem prawnym w Polsce, na zasadzie którego *za pracę po nad przepisaną normę jest się karanym aresztem do 3 miesięcy*.

Następnym punktem porządku dziennego był starannie opracowany, oparty na ciekawych danych statystycznych odczyt inż. Juljana Dąbrowskiego, dyrektora departamentu przemysłowego ministerstwa przemysłu i handlu, pod tytułem: „Przemysł maszynowo-metalowy a ochrona celną“. Odczyt ten będzie drukowany w „Przeglądzie Technicznym“, będziemy więc mogli podać we właściwym czasie obszerniejsze o nim sprawozdanie. Poniżej przytaczamy z niego tylko liczby, dotyczące importu do Polski maszyn niewyrabianych w kraju.

Następnie miał się odbyć odczyt inż. W. Hromadki, dyrektora Zakładów Szody w Pilźnie o normalizacji przemysłowej. Z powodu nieprzybycia prelegenta odczyt się nie odbył, natomiast p. inż. Jan

Piotrowski, dyrektor Zakładów Stowarzyszenia Mechaników Polskich z Ameryki w Pruszkowie, który zwiedził fabryki Szody, dał barwny obraz organizacji pracy w tych słynnych zakładach. Byłoby do życzenia, aby obraz ten był utrwalony w druku.

W dalszym ciągu pierwszego posiedzenia plenarnego odbyły się odczyty p. p. inż. dr. B. Stefanowskiego, profesora Politechniki Warszawskiej p. t. „Zagadnienia gospodarki energetycznej“, p. inż. Piotra Drzewieckiego, prezesa stow. „Liga Pracy“ p. t. „Zagadnienia organizacyjne przemysłu polskiego“, inż. H. Mierzejewskiego, prof. Politechniki Warszawskiej, p. t. „Zagadnienia techniki warsztatowej w przemyśle polskim“. Wszystkie te odczyty będą drukowane w „Przeglądzie Technicznym“.

Na drugi dzień odbywały się posiedzenia sekcyjne, na których były wygłoszone liczne referaty. Wnioski sekcji warsztatowo-organizacyjnej podajemy niżej.

WNIOSKI SEKCJI WARSZTATOWO-ORGANIZACYJNEJ ZJAZDU INŻYNIERÓW-MECHANIKÓW.

1. II Zjazd uważa, że szereg polskich wytwórni maszynowych i metalowych średniej wielkości odpowiada co do rozmiarów i charakteru produkcji pierwszorzędnym wytwórniom tego samego typu na Zachodzie Europy, a nawet w Ameryce. Zorganizowanie się tych wytwórni dla podziału pracy i wspólnego pokonywania zagadnień technicznych da możliwość skutecznego współzawodnictwa.

Należy poprzeć mniejsze wytwórnie lub oddziały większych przedsiębiorstw, specjalizujących się w wyrobieniu masowym części maszyn, armatury, narzędzi, wyrobów tłoczonych i t. p. w celu odciążenia innych wytwórni od konieczności podtrzymywania całkowitej samowystarczalności.

W tym celu Zjazd proponuje zainicjowanie akcji, zmierzającej do zorganizowania konferencji przedstawicieli przemysłu metalowego poświęconej tym sprawom.

2. Położenie gospodarcze wymaga lepszego wyzyskania istniejących urządzeń maszynowych, co jest jedynie możliwe przez szybkie wyszkolenie średniego personelu technicznego za pośrednictwem szkół zawodowych, zwłaszcza dokształcających o właściwym programie i poziomie; jak również zapomocą nowoczesnych podręczników warsztatowych, instrukcji i tablic, stanowiących właściwą podstawę nauczania i samokształcenia. Szeroka akcja w tym kierunku przyspieszy stworzenie kadr niezbędnych dla przemysłu kontrolerów, instruktorów obróbki i kalkulatorów.

3. Zjazd uważa za pożądane, w celu oszczędności, wzajemną współpracę wytwórni w zakresie stworzenia wewnętrznych norm fabrycznych za pośrednictwem Polskiego Komitetu Normalizacyjnego.

4. Zjazd uważa za pożądane podjęcie za przykładem zagranicy akcji ujednostajnienia metod obliczania kosztów wytwórczych.

PRZYWÓZ DO POLSKI MASZYN NIEWYRABIANYCH W KRAJU.

Z odczytu p. dyr. depart. inż. Juljana Dąbrowskiego na II-ym zjeździe inżynierów-mechaników w Warszawie wyjmujemy następujące dane.

W r. 1924 wydano przez ministerstwo przemysłu i handlu zaświadczeń na maszyny niewyrabiane w kraju, które wskutek tego korzystały z ulg celnych, na ogólną wagę około 17200 tonn. Ilość ta rozdziela się w stosunku procentowym na następujące kraje pochodzenia:

Niemcy około 61,2%	Czechy około 7,0%
Austria „ 12,2%	Francja „ 3,6%
Szwecja „ 8,7%	Anglia „ 3,6%

Podział tego importu na różne rodzaje maszyn w stosunku procentowym całej ilości 17200 tonn tak się przedstawia:

Maszyny napędowe	18,3%
Obrabiarki do metali	16,7%
Maszyny dla przem. górniczego	12,3%
„ papiernicze i do wyr. papierowych	9,6%
„ włókiennicze	6,1%
„ dla przem. spożywczego	6,1%
„ drukarskie	4,8%
„ dla przem. chemicznego	2,5%
„ „ „ drzewnego	2,3%
„ garbaskie i do wyr. skórzanych	1,7%

KOMUNIZACJA RUCHU BUDOWLANEGO.

Steroryzowane ustawami socjalistycznymi „klasy posiadające“ w Polsce przestały dążyć do posiadania, a raczej — powiedzmy wyraźnie — nie chcą posiadać *jawnie*, gdyż obawiają się zamachów na widome przedmioty swego posiadania ze strony rządu i sejmu. Tem się tłumaczy zanik prywatnego ruchu budowlanego, którego brak stał się klęską społeczną.

W obliczu tej klęski nawet prawnicowy senator z „Kurjera Warszawskiego“ nawrócił się na wiarę socjalistyczną, uznając projekt budownictwa „społecznego“, wyłożony przez p. Teodora Toeplitza w „Robotniku“, za jedyne wyjście z katastrofalnej sytuacji. To nawrócenie się ludowo-narodowego publicysty było rzeczą tak znamioną, że aż szanowny redaktor „Ekonomisty“ zaznaczył ten fakt na łamach „Świata“.

Wytworzywszy warunki niemożliwe dla prywatnego ruchu budowlanego, sejm polski nie stara się o ich zmianę, lecz fatalistycznie brnie dalej w obranym kierunku, nowelizując ustawę o rozbudowie miast z roku 1922. Nowela daje rządowi odebrać tym, co mają i oddać tym, co nie mają, a to w drodze specjalnego podatku państwowego na fundusz państwowy rozbudowy miast. Ustawa spotkała się z powszechnym niemal uznaniem sfer zainteresowanych. Radują się nawet ci, co mają być opodatkowani, gdyż wierzą [nawnie], że opłacanie podatku na rozbudowę miast uchroni ich od rekwizycji ich własnych lokali.

Czuja na potrzeby chwili redakcja półrządowego „Przemysłu i Handlu“ wydała specjalny zeszyt, poświęcony sprawom budowlanym, w którym p. Władysław Grabski napisał hymn pochwalny na cześć ruchu budowlanego, sławiąc jego błogie skutki dla życia gospodarczego kraju. W następnym artykule p. Józef Kiedroń, którego umysł liberalny obejmuje szersze horyzonty, dostrzega ujemną stronę przymusowego budownictwa, i czyni zależną korzyść dla szerszego ogółu społeczeństwa z uruchamianego przez rząd z takim trudem ruchu budowlanego od rozstrzygnięcia przez rząd i społeczeństwo kwestji nowych, zawiłych przytem i trudnych. P. Kiedroń dotyka lekko tych kwestji, ale ich nie zgłębia. My dopowiemy to, czego p. Kiedroniowi powiedzieć nie wypada.

Otóż naprzód trzeba będzie zacząć od ściągania podatku od lokatorów na puszczenie w ruch „ruchu budowlanego“. W tym celu muszą być utworzone nowe referaty w ministerstwie skarbu, w urzędach skarbowych i w najwyższej izbie kontroli Państwa oraz nowe wydziały w magistratach z odpowiednią ilością urzędników państwowych i komunalnych. Potrzebne będą nowe księgi i nowe formularze druków dla kwestjonar-

juszy, zeznań, pokwitowań i t. d. Należy przypuszczać, że na początek wszystkie wpływy z państwowego podatku na państwowy fundusz rozbudowy miast pójdą na koszty organizacyjne. Nie czekając na ich zgromadzenie, zamianowano już komisarza do spraw budowlanych i jego zastępcę. Skoro jest komisarz i nawet zastępca, to musi powstać dla nich komisariat. Będzie więc potrzebny lokal, a następnie urzędnicy, woźni, telefony, „dziennik podawczy“, buchalterja i t. d. Ponieważ władza komisarza rozciąga się na całą Polskę, to trzeba będzie utworzyć komisariaty miejscowe, znaleźć dla nich lokale, urzędników i t. d. To wszystko wymaga czasu i pieniędzy. Później trzeba będzie utworzyć przy magistratach, a także w komisariatach, biura projektów budowlanych z odpowiednią ilością budowniczych, ogłosić konkursy na projekty najlepszych planów, utworzyć sądy konkursowe, rady budowlane i t. d. Następnie ogłosić przetargi i zebrać oferty. Ponieważ przemysłowcy budowlani, nauczeni doświadczeniem z czasów inflacji, zdają sobie sprawę z tego, co ich czeka, przeto złożą oferty z cenami „orientacyjnymi“, to znaczy ruchomymi, w zależności od kosztów materiałów i robocizny. Na ceny orientacyjne rząd wzgl. magistraty będą musiały się zgodzić, gdyż w przeciwnym razie musiałyby budować same sposobem gospodarczym, co wypadłoby jeszcze drożej. Naturalnie „towarzysze“ urzędują odrazu porządnym strajk robotników budowlanych, któremu rząd nie będzie się przyglądać bezradnie, jak teraz strajkowi rolnemu, tylko odrazu poleci komitetom rozbudowy podwyższyć płace, bo będzie miał z czego płacić, mając do rozporządzenia państwowy fundusz na rozbudowę miast. Uczyni tak tem snadniej, że jest wszak wszystko jedno, czy będzie płacić z państwowego funduszu na rozbudowę, czy z państwowego funduszu strajkowego, który lepiej jest znany szerszemu ogółowi pod urzędową nazwą „Funduszu Bezrobocia“. To samo, co z ceną robocizny, będzie z cenami materiałów budowlanych, skutkiem czego zajdzie potrzeba sekwestrowania [czasowego wywłaszczenia] prywatnych cegielni i tartaków, lub budowania własnych, co zresztą już zgóry przewiduje nowela. W rezultacie wyda się dużo pieniędzy, za które zbuduje się mało domów. Środki stopniowo wyczerpią się, bo płacących podatki będzie coraz mniej, a żądanych mieszkać darmo będzie coraz więcej, i dopiero gorzkie doświadczenie powie Sejmowi, że obrana droga do celu nie prowadzi i że za przykładem Sowieków trzeba będzie proklamować polski „nep“ [nową ekonomiczną politykę].

Jest jeszcze jedna „ujemna strona“ skomunizowanego ruchu budowlanego, o której p. Kiedroń nie wspominał. Będzie nią spotęgowanie zawiści wzajemnej stronnictw politycznych i rozbudzenie zaciętej walki partyj robotniczych o wpływy na państwowy fundusz rozbudowy miast. Ponieważ komorne w nowych domach nie zostało wyjęte z pod działania ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej i pozornie nie będzie ono mogło kształtować się podług ekonomicznego prawa podaży i popytu, przeto zamiast prawa wystąpi przywilej, protekcjonizm, faworytyzm i przekupstwo. Nie „łapownictwo“, broń Boże! — ale właśnie przekupstwo, to znaczy, że za odstąpienie „przydzielonego“ na tej czy innej zasadzie mieszkania, lub za odstąpienie pierwszeństwa do przydziału, będzie się płaciło sumy, odpowiadające prawu podaży i popytu, zupełnie tak samo, jak dziś się płaci w starych domach, pomimo inkwizycji urzędów do walki z lichwą i spekulacją.

Bowiem naturalnych praw ekonomicznych żadne ustawy sejmowe nie złamią.

RYNEK TOWAROWY NA SUROWCE I ARTYKUŁY TECHNICZNE DLA PRZEMYSŁU METALOWEGO.

Ceny hurtowe na surowce i artykuły techniczne dla przemysłu metalowego w dniu 23 kwietnia r. 1925 w złotych (pg. danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“), pozostają bez zmiany (patrz Nr. „P. M.“ 16) z wyjątkiem:
Węgiel dąbrowski grubo 19.—

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 23. IV. 25 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminium	3065	Miedź standard	1471
Antymon	1704	Ołów miękki	1158
Cyna standard	6111	Nikiel	4045
Cynk hutniczy	939	Rtęć	9687
Miedź elektrolityczna	1498	Srebro za 1 kg.	108

Tendencja nierówna

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Dyrektor Zarządzający inż. S. J. Okolski.
REDAKTOR inż. Maurycy Chorzewski.

- Armatura na parę i wodę:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Beczki żelazne:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Bryczki:**
Szydłowiecka Fabryka Bryczek Bracia Węgrzeczy, Fabryka w Szydłowcu Biuro w Warszawie Wspólna 4 m. 3 tel. 192-40
- Druty wszelkiego rodzaju:**
Dąbrowski Przemysł Druciany B-cia Klein w Dąbrowie Górniczej.
- Dźwigniki—łańcuchy:**
Bracia Jenike, inż., Warszawa, Aleja Jeruzolimka 20 tel.: 29-64 i 220-00.
* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Sita“, Chłodna 5, tel. 47-78.
- Garnki i przewody rurowe:**
Eberhard, Wolski i S-ka, Szara 12.
- Garbarskie maszyny:**
B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.
- Gryzarki:**
Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Gryzarki uniwersalne:**
Fabryka maszyn i odlewnia żelaza Waldemar Krusche i S-ka w Pabjanicach.
- Gwoździarki i ciągarki:**
B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.
- Imadła:**
Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Imadła ślusarskie kute:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Kalandry:**
Tow. Akc. J. John w Łodzi.
- Konstrukcje żelazne:**
Inż. Gniazdowski i Janiszewski Sp. Akc. w Lublinie.
* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
* Eberhard, Wolski i S-ka, Szara 12.
* Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn. „W. Fitzner i K. Gamper“ w Sosnowcu.
- Konstrukcje żelazne, schody, ciepłarnie:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- Kotły parowe:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Karoserje:**
Koła samochodowe ciężarowe Szydłowiecka Fabryka Bryczek Bracia Węgrzeczy, Fabryka w Szydłowcu Biuro w Warszawie Wspólna 4 m. 3 tel. 192-40.
- Kuto lane odlewy:**
Inż. Gniazdowski Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.
- Kuźnie polowe:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
* Eberhard, Wolski i S-ka, Szara 12.
- Liny stalowe—Drut stalowy:**
Bracia Jenike, inż., Warszawa, Aleja Jeruzolimka 20 tel.: 29-64 i 220-00.
- Lokomobile przemysłowe:**
Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.
- Łańcuchy elektryczne spawane i patentowane (Victor) do celów gospodarczych i technicznych:**
Dąbrowski Przemysł Druciany B-cia Klein w Dąbrowie Górniczej.
- Łańcuchy rolkowe:**
Do samochodów ciężarowych, osobowych i motocyklowych. Łańcuchy Galla do transmisji i przegubowe, Fabryka St. Kubiak, Warszawa, Hrubieszowska 9 tel. 75-44.
- Łańcuchy „Galla“:**
Transmisyjne, ciężarowe i rolkowe wszelkich wymiarów. Bracia Mencil, Fabryka Wytobów Żelaznych. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.
- Maszyny rolnicze:**
Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.
- Młocarnie szerokomłotne syst. „Jaehne“:**
Fabryka maszyn i odlewnia żelaza Waldemar Krusche i S-ka w Pabjanicach.
- Maszyny ceglarskie:**
B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.
- Narzędzia do obróbki metali:**
Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc.
- Nity blacharskie saskie:**
Dąbrowski Przemysł Druciany Warszawa, Marszałkowska 46.
B-cia Klein w Dąbrowie Górniczej.
- Obrabiarki do metali i drzewa:**
Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Odlewy żelazne:**
Eberhard, Wolski i S-ka, Szara 12.
- Odlewnie żelaza:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- Odlewnie żelaza i metali:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.
- Okna żelazne:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
* Eberhard, Wolski i S-ka, Szara 12.
* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.
- Okna żelazne i drewniane z własnym okuciem fabrycznym:**
Jan Broda, Toruń.
- Okucia budowlane i meblowe:**
Jan Broda, Toruń.
- Piece żelazne syst. powolnego spalania:**
Eberhard, Wolski i S-ka, Szara 12.
- Prasy ekscentryczne, frykcyjne i balansowe:**
B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.
- Prasy, tłoczarki cierne, mimośrodowe i balansowe:**
B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.
- Pędnie:**
Tow. Akc. J. John w Łodzi.
* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.
* B-cia Steinberg i S-ka, w Warszawie Wronia 80.
* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.
* Eberhard, Wolski i S-ka, Szara 12.
- Pompy:**
Brandel, Witoszyński i S-ka, Grochowska 37.
- Prasy mimośrodowe:**
Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Ruszt do palenisk ruchomych i stałych:**
St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.
- Sikawki i narzędzia ogniowe:**
Bracia Mencil, Fabryka Wytobów Żelaznych i Sikawek. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.
- Sprężyny do mebli:**
Dąbrowski Przemysł Druciany B-cia Klein w Dąbrowie Górniczej.
- Śruby, nakrętki, nity:**
Bartelmuss i Suchy. Bielsko (Śląsk).
- Śruby:**
Tow. Akc. J. John w Łodzi.
- Stowarki:**
Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Suwnice:**
Eberhard, Wolski i S-ka, Szara 12.
- Suwnice (krany) mostowe, przesuwne, dźwigi pionowe-elektryczne, transmisyjne, ręczne:**
Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.
* Bracia Jenike, inż. Warszawa, Aleja Jeruzolimka 20 tel.: 29-64 i 220-00.
* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Sita“, Chłodna 5, tel. 47-78.
- Taczki żelazne 75 i 100 litr. pojemności:**
Jan Broda, Toruń.
- Tokarki:**
Tow. Akc. J. John w Łodzi.
* Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Turbiny wodne syst. Francis'a o wysokim współczynniku pożytecznego działania**
L. Warwański, J. Wojański i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.
- Urządzenie do motorów na gaz ssany (generatory):**
Eberhard, Wolski i S-ka, Szara 12.
- Wagony wąskotorowe osobowe i towarowe:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- Walce młyńskie utwardzone:**
St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.
- Walce żeliwne utwardzone:**
Tow. Akc. J. John w Łodzi.
- Wiertarnie kolumnowe szybkie:**
Najnowsze typu. L. Warwański, J. Wojański i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.
* Fabryka maszyn i odlewnia żelaza Waldemar Krusche i S-ka w Pabjanicach.
- Wiertarki:**
Tow. Akc. J. John w Łodzi.
* Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.